

10.SINIF

VİDEO KONU ANLATIMI
VİDEO SORU ÇÖZÜMÜ

destek

TARİH

DEFTER KİTAP

- **ÖZEL DERS-FORMATI**
- **VİDEO DESTEK KONU ANLATIMLARI**
- **DESTEK SORULARI**
- **KONU TESTLERİ**
- **HAFTA SONU ÖDEVLERİ**
- **YAZILIYA HAZIRLIK SORULARI**

Alper ELİRİ
Murat GÜR SOY
Emre UÇAR

188
Video Konu Anlatım

232
Destek Sorusu

350
Konu Tekrar Sorusu

161
Hafta Sonu Ödevi Sorusu

23
Yazılıya Hazırlık Sorusu

954
Toplam Soru

Google Play Store'dan
ya da

App Store'dan

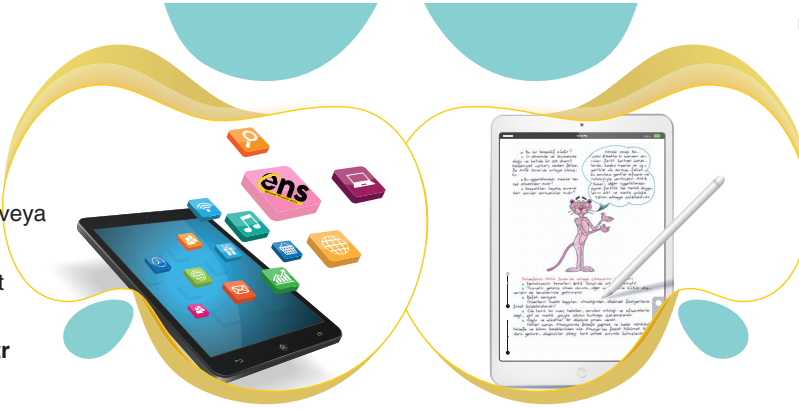
ens
Eğitimde Nitelikli Sayfa

uygulamasını telefonunuza veya
tabletlerinize indirin.

Akıllı telefon ya da tablet
kullanmıyorsanız

www.ensyayinlari.com.tr
adresimizden

VİDEO KONU ANLATIMLARI'na
ve **VİDEO SORU ÇÖZÜMLERİ**'ne
kolaylıkla ulaşabilirsiniz.

Uygulamayı kullanarak evde,
okulda, otobüste kendinizi
hazır hissettiğiniz her yerde
VİDEO KONU ANLATIM-
LARI'nı ve **VİDEO SORU**
ÇÖZÜMLERİ'ni
izleyebilirsiniz. Her ünitenin
başında videoların içerikle-
riyle ilgili yönerge verilmiştir.
Bu yönergelerden hareketle
istediğiniz konunun videosunu
izleyebilirsiniz.

Available on the iPhone
App Store

ANDROID APP ON
Google play

www.lisedestek.com

Available on the iPhone
App Store

ANDROID APP ON
Google play

10. SINIF TARİH DEFTER KİTAP

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun, bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayınlayan ve yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN

978 - 625 - 8160 - 04 - 8
1607-1-22

Genel Yayın Koordinatörü

Biltan BÖYÜKOCAKOĞLU

Yazarlar

Alper ELİRİ
Murat GÜRSOY
Emre UÇAR

Editör

Nuri SOYUDURU

Dizgi / Tasarım

ENS Yayınları Dizgi Birimi

İLETİŞİM

Ostim Mahallesi 1207. Sokak 3/C-D Ostim / Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 395 13 96 Fax: (0312) 394 10 04

SUNUŞ

Değerli Öğrencilerimiz,

Uzun soluklu bir yolculuk olan öğrenme sürecinin önemli bir döneminden geçmekteyiz. Etkili ve kalıcı öğrenmelerin temellerinin atıldığı bu dönemde ENS Yayınları olarak zorlu sürecinizde yanınızda olmak ve işlerinizi kolaylaştırmak amacıyla Destek Serisi Defter Kitaplarını büyük bir titizlikle hazırladık.

Yeni müfredata uygun olarak hazırlanan Defter Kitaplarla, hızlı-etkili ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmeyi sağlamak hedeflenmiştir. Ara sınıf alanında bir çığır açacağını düşündüğümüz projemiz, tüm eğitim kurumlarının ve ara sınıf grubu öğrencilerimizin konu ve soru ihtiyacını karşılayacak şekilde kurgulanmıştır.

Ara sınıflarda öğretmenlerin öğrencilerle etkileşim hâlinde ders işlemesine imkan sağlayan Defter Kitaplar, öğrenilen bilgileri pekiştirecek yeterli sayıda uygulama sınavını ve testleri içerisinde bulundurmaktadır.

ENS Defter Kitaplar;

- haftalık bölümler
- her haftada video destekli konu anlatımları
- açık uçlu destek soruları
- konu testleri
- hafta sonu ödevleri
- her 8 haftanın sonunda yazılı hazırlık çalışmalarından oluşmaktadır.

İŞLER Yayınları çatısı altında doğan ve yayıncılık tarihinde iz bırakacağını düşündüğümüz DEFTER KİTAP'lar Eğitim Terbiye Kurulu Başkanlığının müfredat programı esas alınarak hazırlanmıştır.

Titiz bir çalışmanın ürünü olan bu eserin hazırlanmasında emeği geçen editörümüz Nuri SOYUDURU ve dizgi ve sayfa tasarım uzmanımız Ayşe SIRAKAYA ÜZPEK'e teşekkür ederiz.

Zorlu süreçlerinde tüm öğrencilerimizin büyük "Destek"çisi olmak dileğiyle...

ENS YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1: YERLEŞME VE DEVLETLEŞME SÜRECİNDE SELÇUKLU TÜRKİYESİ

1. Hafta: Türk Göçleri ve Anadolu.....	6
Türklerin Anadolu'ya Yerleşmesini Kolaylaştıran Etkenler.....	9
2. Hafta: Anadolu'nun Türkleşmesi	14
Anadolu'nun İlk Türk Beylikleri	14
3. Hafta: Türkiye Selçuklu Devleti	22
Anadolu'da Devletleşme Süreci	25
4. Hafta: Türkiye Selçuklu Devleti Kültür ve Uygarlığı	30
5. Hafta: Haçlı Seferleri ve Sonuçları.....	38
Haçlı Seferleri'nin Nedenleri.....	39
Haçlı Seferleri'nin Sonuçları.....	42
6. Hafta: Anadolu'da Moğol İstilasası	46
Kösedağ Savaşı	48
7. Hafta: Moğol İstilasası Sonrasında Anadolu'da Genel Durum.....	52
II. Beylikler Dönemi	53
Anadolu'da Hoşgörünün Mimarları.....	54

ÜNİTE 2: BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI SİYASETİ (1302-1453)

8. Hafta: Aşiretten Beyliğe	58
Osmanlı Beyliği'nin Kuruluşu.....	60
Osmanlı Beyliği'nin Kuruluşuyla İlgili Çeşitli Görüşler.....	61
1. Dönem 1. Yazılı.....	65
9. Hafta: Beylikten Devlete Osmanlı-Bizans İlişkileri ve İlk Fetihler	70
10. Hafta: Rumeli'de Genişleme	78
Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda Hakimiyet Kurmasını Kolaylaştıran Etkenler	80
Anadolu'da Türk Siyasi Birliğini Sağlama Çalışmaları.....	86
11. Hafta: Ankara Savaşı ve Fetret Dönemi Gelişmeleri	90
Fetret Devri Gelişmeleri	93

ÜNİTE 3: DEVLETLEŞME SÜRECİNDE SAVAŞÇILAR VE ASKERLER

12. Hafta: Osmanlı Askeri Teşkilatının Kurulma Süreci	98
Düzenli Ordunun Kurulması	101
13. Hafta: Tımar Sistemi ve Tımarlı Sipahiler	106
14. Hafta: Yeniçeri Ocağı'nın Kurulması	112
Pençik Sistemi.....	114
Devşirme Sistemi	115

ÜNİTE 4: BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI MEDENİYETİ

15. Hafta: Anadolu'nun İslamlaşması	120
16. Hafta: Osmanlı Devlet İdaresi.....	126
Osmanlı Devleti'nde Eğitim Kurumları	130
1. Dönem 2. Yazılı.....	133

17. Hafta: Osmanlı Devleti'nde Bilim ve Kültür	138
Osmanlı Devleti'nde Sözlü ve Yazılı Kültür	141
18. Hafta: II. Murat Dönemi'ndeki Kültürel Faaliyetler	146
Osmanlı Devleti'ndeki Zanaat, Sanat ve Kültürel Faaliyetler	148
ÜNİTE 5: DÜNYA GÜCÜ OSMANLI (1453-1595)	
19. Hafta: 1543-1520 Yılları Arası Osmanlı Siyasi Faaliyetleri	154
İstanbul'un Fethi ve Sonuçları	155
20. Hafta: Fatih Sultan Mehmet Dönemi Gelişmeleri	162
İslam Dünyası Liderliği	164
Osmanlı-Memlûk İlişkileri	165
21. Hafta: 1520-1595 Yılları Arasında Osmanlı Devleti'nde Yaşanan Siyasi Gelişmeler	170
Kanuni Sultan Süleyman Dönemi	171
22. Hafta: Alman Seferi	178
Doğudaki Gelişmeler	180
XV. ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlı Ekonomisi	181
23. Hafta: XV. ve XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Politikaları	186
Denizlerde Hakimiyet Mücadelesi	189
24. Hafta: Coğrafi Keşifler	194
Hint Deniz Sefeleri	196
2. Dönem 1. Yazılı	199
ÜNİTE 6: SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI	
25. Hafta: Topkapı Sarayı	204
26. Hafta: Divan-ı Hümâyun	210
27. Hafta: Osmanlı Devlet Anlayışı	216
Padişah ve Devlet Adamlarında Bulunması Gereken Özellikler	218
ÜNİTE 7: KLASİK ÇAĞDA OSMANLI TOPLUM DÜZENİ	
28. Hafta: Osmanlı Millet Sistemi	222
29. Hafta: Osmanlı Devleti'nde Günlük Yaşam	228
Osmanlı'da Çok Kültürlü Sosyal Hayat	230
30. Hafta: Osmanlı Üretim ve Ekonomik Yapısı	236
31. Hafta: Osmanlı Devleti'nde Lonca Teşkilatı	242
Osmanlı Devleti'nde Ticaret ve Ticari Mekânlar	245
32. Hafta: Osmanlı Devleti'nde Vakıf Sistemi	252
2. Dönem 2. Yazılı	257
CEVAP ANAHTARI	259

1-8. HAFTALAR ARASINI KAPSAMAKTADIR

KAZANIMLAR

1. Hafta

- 10.1.1 Türklerin Anadolu'ya yerleşmeye başlaması ile Türkiye Selçuklu Devleti'nin yıkılışı arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.
- 10.1.2 Anadolu'ya yapılan Türk göçlerinin sosyokültürel etkilerini analiz eder.

2. Hafta

- 10.1.3 Anadolu'daki ilk Türk siyasi teşekküllerinin birbirleriyle ve çevre devletlerle olan ilişkilerini uzlaşma ve çatışma bağlamında değerlendirir.

3. Hafta

- 10.1.3 Anadolu'daki ilk Türk siyasi teşekküllerinin birbirleriyle ve çevre devletlerle olan ilişkilerini uzlaşma ve çatışma bağlamında değerlendirir.
- 10.1.4 Türklerin Anadolu'da devletleşme sürecini etkileyen faktörleri açıklar.

4. Hafta

- 10.1.4 Türklerin Anadolu'da devletleşme sürecini etkileyen faktörleri açıklar.

5. Hafta

- 10.1.5 İslam dünyasının korunması bağlamında Türkiye Selçuklu Devleti ve Eyyubi Devleti'nin Haçlılarla yaptıkları mücadelelerin sosyokültürel etkilerini analiz eder.

6. Hafta

- 10.1.6 Moğol İstilasının Anadolu'da meydana getirdiği siyasi ve sosyal değişimi analiz eder.

7. Hafta

- 10.1.6 Moğol İstilasının Anadolu'da meydana getirdiği siyasi ve sosyal değişimi analiz eder.

8. Hafta

- 10.2.1 1302-1453 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri inceler.
- 10.2.2 Osmanlı Beyliği'nin kuruluşu hakkında ileri sürülen çeşitli nazariyeleri analiz eder.

I. Video Konu Anlatımı

XI-XIV Yüzyıllar Arası Anadolu'daki Siyasi Gelişmeler

1072-Saltuklular Beyliği'nin kurulması

1080-Danışmentliler Beyliği'nin kurulması

1080-Mengüceker Beyliği'nin kurulması

1081-Çaka Beyliği'nin kurulması

1077-Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurulması

1096-1099-I. Haçlı Seferi

1147-1149-II. Haçlı Seferi

1157-Büyük Selçuklu Devleti'nin Yıkılması

1176-Miryokefalón Savaşı

1189-1192-III. Haçlı Seferi

1202-1204-IV. Haçlı Seferi

1230-Yassı Çemen Savaşı

1240-Babailer İsyanı

1243-Kösedağ Savaşı

1308-Türkiye Selçuklu Devleti'nin yıkılması

1.1. XI-XIV. YÜZYILLAR ARASI ANADOLU'DAKİ SİYASİ GELİŞMELER

1-2. TÜRK GÖÇLERİ VE ANADOLU

Türkler, tarih boyunca anayurtları olan Orta Asya'dan farklı dönemlerde çeşitli nedenlerden kaynaklanan göçler gerçekleştirerek, geniş bir coğrafyaya yayılmış ve bu bölgelerde güçlü devletler kurmuşlardır.

Bu göçlerin en önemlilerinden biri de, XI. yüzyıl başlarında önce Horasan'a sonra da Horasan'dan Anadolu'ya yapılan Oğuz Türkleri'nin göçüdür.

Horasan'a gelen Oğuz Türkleri, bölgenin iki önemli gücü olan Karahanlılar ve Gazneliler arasında sıkışınca, kendilerine daha uygun yerler bulmak amacıyla Tuğrul ve Çağrı Beyler öncülüğünde Anadolu'ya keşif amaçlı seferler düzenlemişlerdir.

Orta Asya Türk Göçleri Haritası

▶ Destek Sorusu I

XI. yüzyılda Oğuz Türkleri'nin göç ettiği yerler arasında;

- I. Horasan,
- II. Anadolu,
- III. İngiltere

gibi bölgelerden hangileri yer alır?

▶ Çözüm I

2. Video Konu Anlatımı**Horasan'a Yapılan Göçlerin Nedenleri**

- ▶ Kuraklıkların yaşanması
- ▶ Bulaşıcı hastalıkların yaşanması
- ▶ Kıpçaklar'ın baskıları
- ▶ Moğol asıllı Karahitaylar'ın saldırıları

Anadolu'ya Yapılan Göçlerin Nedenleri

- ▶ Anadolu'nun İpek Yolu Üzerinde yer alması
- ▶ Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlaması
- ▶ Verimli topraklara sahip olması
- ▶ İklim ve bitki örtüsünün Türklerin yaşamasına uygun olması
- ▶ Üç tarafının denizlerle çevrili olması
- ▶ Anadolu'daki otorite boşluğu

▶ Destek Sorusu 2

XI. yüzyıldan itibaren Oğuz Türkleri'nin Horosan'a göç etme nedenlerinden 3 tanesini belirtiniz.

▶ Çözüm 2**▶ Destek Sorusu 3**

Horosan'a gelmiş olan Türklerin buradan Anadolu'ya göç etme nedenlerini belirtiniz.

▶ Çözüm 3

3. Video Konu Anlatımı

Anadolu'ya Yapılan Göçler

Anadolu'ya yönelik yapılan Türk akınları belirli bir sistematik halinde gerçekleştirilmiştir. Bu akınlar ile Bizans'ın direncini kırmak, fetih yapmak ve yerleşmek amaçlanmıştır.

Tuğrul Bey Dönemi'nde 1048 yılında Selçuklular ve Bizans arasında yaşanan Pasinler Savaşı'nı Selçuklular'ın kazanmasıyla Oğuz Türkleri, Bizans sınırına yığılmış, önemli kale ve üsler ele geçirilmiştir. 1071 yılında Malazgirt Savaşı'nın kazanılmasından kısa bir süre sonra ise Anadolu'nun büyük bir kısmı Selçuklular'ın kontrolüne geçmiş ve Horasan'dan gelen Oğuz boyları Anadolu'nun çeşitli yerlerine belirli bir plan dahilinde yerleştirilmişlerdir.

Böylece Anadolu'da kurulan ilk Türk beylikleri ve Türkiye Selçukluları ile Anadolu'da Türk hakimiyeti kalıcı hale gelmiştir.

Türkiye Selçuklu Devleti ve Anadolu Beylikleri

▶ Destek Sorusu 4

Anadolu'ya yapılan ilk Türk akınlarının amaçlarını belirtiniz.

▶ Çözüm 4

▶ Destek Sorusu 5

Büyük Selçuklu Devleti'nin Bizans'la yapmış olduğu hangi savaşlar sonucunda Türkler, Bizans sınırından Anadolu'ya girerek belirli bölgelere yerleşmeye ve Anadolu'yu yurt edinmeye başlamışlardır?

▶ Çözüm 5

4. Video Konu Anlatımı

Türklerin Anadolu'ya Yerleşmesini Kolaylaştıran Etkenler

Türklerin Anadolu'ya Yerleşmesini Kolaylaştıran Nedenler

- ▶ Bizans İmparatorluğu'nda sık sık yaşanan taht kavgalarının merkezi otoriteyi zayıflatması
- ▶ Çevre bölgelerde yaşayan Ermeni ve Gürcülerle yaşanan sorunların Bizans İmparatorluğu'nu yıpratması
- ▶ Bizans - Sasani savaşları yüzünden Anadolu'nun tahrip olması
- ▶ Halkın can ve mal güvenliğinin kalmaması
- ▶ Ticaret yollarının güvenliğini kaybetmesi
- ▶ Tarımsal üretimin azalması
- ▶ Anadolu'da yaşayan Ermeni, Süryani ve Rumların, Bizans'ın ağır vergileri altında ezilmeleri.

▶ Destek Sorusu 6

Türklerin Anadolu'ya yerleşmesini kolaylaştıran siyasi nedenleri belirtiniz.

▶ Çözüm 6

▶ Destek Sorusu 7

Türklerin Anadolu'ya yerleşmesini kolaylaştıran ekonomik nedenleri belirtiniz.

▶ Çözüm 7

5. Video Konu Anlatımı

Anadolu'nun Türk Yurdu Olmasını Kolaylaştıran Nedenler:

- ✓ Türklerin otorite boşluğundan yararlanarak Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde devlet ve beylikler kurmaları
- ✓ Anadolu'da yaşayan insanlara yönelik adaletli bir politika izlemeleri
- ✓ Kimsenin diline, dinine ve geleneklerine müdahale etmemeleri
- ✓ Tarım, hayvancılık ve ticareti geliştirmek için çalışmalar yapmaları
- ✓ Yapmış oldukları imar faaliyetleriyle Anadolu'yu bayındır hale getirmeleri

NOT: XI. yüzyıldan itibaren Latin ve Arap kaynaklarında; Türklerin Anadolu'yu yurt edinmeleri ve 1176 Miryokefalon Savaşı'nı kazanmaları nedeniyle Anadolu için Türklerin yurdu anlamına gelen "**Turchia veya Türkiye**" ifadeleri kullanılmıştır

Miryokefalon Savaşı

▶ Destek Sorusu 8

Anadolu'nun Türk yurdu hâline gelmesini kolaylaştıran nedenlerden 3 tanesini belirtiniz.

▶ Çözüm 8

1. I. Türkiye Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu
II. Pasinler Savaşı
III. Miryokefalon Savaşı
IV. Malazgirt Savaşı

Yukarıda karışık halde verilmiş olan olayların kronolojik olarak sıralanış şekli aşağıdaki şıkların hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) III - I - II - IV   B) I - IV - III - II
C) II - IV - I - III   D) IV - II - I - III
E) I - III - IV - II

2. Malazgirt Savaşı sonucunda Türklerin Anadolu'ya yerleşmeye başlamasıyla Anadolu'da beylikler kurulmaya başlamıştır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bizans tamamen Balkanlara çekilmiştir.
B) Anadolu Türk siyasi birliği sağlanmıştır.
C) Büyük Selçuklu Devleti yıkılış sürecine girmiştir.
D) Türklerin Anadolu'daki etkisi artmaya başlamıştır.
E) Osmanlı Beyliği kurulmuştur.

3. Türkler Anadolu'ya yerleşebilmek için çeşitli devletlerle mücadele etmek zorunda kalmışlardır.

Bunlar arasında;

- I. Bizans İmparatorluğu,
II. Ermeni Krallığı,
III. Sırp Prensiği

gibi devletlerden hangilerinin yer aldığı savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

4. Oğuz Türkleri'nin Horasan'a yapmış olduğu göçlerin nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Kuraklıkların yaşanması
B) Moğol asıllı Karahitaylar'ın baskıları
C) Kıpçaklar'ın saldırıları
D) Bizans ile ittifak yapılmak istenmesi
E) Bulaşıcı hastalıkların yaşanması

5. Anadolu çeşitli olaylar sonucunda Türk yurdu haline gelmeye başlamıştır.

Anadolu'nun Türkleşmesi'nde;

- I. Pasinler Savaşı,
II. Malazgirt Savaşı,
III. Ankara Savaşı

gibi olaylardan hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

- 6.

(1071-1230) yılları arasındaki dönemde Anadolu'yu gösteren yukarıdaki haritada aşağıda verilenlerden hangisinin yer alması beklenemez?

- A) Hititler   B) Danişmentliler
C) Artuklular   D) Saltuklular
E) Çaka Beyliği

Konu Tekrar Testi

7. Türkiye tarihi, bugünkü sınırlar üzerinde devlet kuran Türklerin tarihine denilmektedir. Türkiye tarihi 1071 Malazgirt Savaşı'yla başlar.

Aşağıda verilen ifadelerden hangisi yukarıdaki açıklamayı destekler niteliktedir?

- A) Anadolu İpek Yolu üzerinde bulunmaktadır.
 B) Anadolu verimli topraklara sahiptir.
 C) Malazgirt Savaşı'yla Anadolu'nun kapıları Türkler'e açılmıştır.
 D) Malazgirt Savaşı Bizans ile yapılmıştır.
 E) Malazgirt Savaşı'nda Bizans, Gürcülerden ve Ermenilerden gerekli desteği alamamıştır.

8. 1021 yılına kadar Anadolu'ya yapılan ilk Türk göçleri keşif ve ganimet elde etme özelliği taşıırken, 1071 Malazgirt Savaşı sonucunda Horasan'dan gelen Türkler Anadolu'yu yurt edinmeye başlamışlardır. Sultan Alparslan'da onlardan yararlanmak için Anadolu'yu onlara hedef göstermiştir.

Bu durumun aşağıdaki gelişmelerden hangisine neden olduğu söylenebilir?

- A) Anadolu'da Hristiyan nüfusun asimile olmasına
 B) Baharat Yolu'nun kontrolünün Türklerin eline geçmesine
 C) Anadolu'da Bizans'ın gücünün artmasına
 D) Haçlı Seferleri'nin başarılı olmasına
 E) Türklerin Anadolu'ya hakim olmaya başlamasına

9. Selçuklular sorun yaratan Türkmen boylarına Anadolu'yu hedef göstermişlerdir.

Bu uygulamayla Selçuklular'ın;

- I. merkezi otoriteyi güçlü tuma,
 II. hristiyan halkı asimile etme,
 III. Türkmenlerin sayısını azaltma

gibi durumlardan hangilerini amaçladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
 D) II ve III   E) I, II ve III

10. Anadolu'da Türk hakimiyetinin kurulmaya başlamasıyla yerli halkın Türk komutanlara ve emirlere isyan etmedikleri onlarla yakın ilişkiler kurmaya çalıştıkları görülmektedir.

Bu durumun yaşanmasına;

- I. halkın Türkler'den korkması,
 II. Bizans'ın kötü idaresi ve halka baskı kurması,
 III. halkın islamiyeti kabul etmesi

gibi durumlardan hangilerinin neden olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
 D) I ve III   E) II ve III

11. Oğuz Türkleri Horasan'dan sonra Anadolu'ya göç etmişlerdir.

Aşağıda verilenlerden hangisi Anadolu'ya yapılan göçlerin nedenlerinden değildir?

- A) Anadolu'nun İpek Yolu üzerinde bulunması
 B) iklim ve bitki örtüsünün Türklerin yaşamasına uygun olması
 C) Anadolu'nun verimli topraklara sahip olması
 D) Bizans'ın Türkleri Anadolu'ya davet etmesi
 E) Anadolu'nun jeopolitik önemi

1. 1072-1308 yılları arasında Anadolu'da yaşanan siyasi gelişmeler arasında;
- Danışmentliler Beyliği'nin kurulması,
  - Malazgirt Savaşı'nın yaşanması,
  - Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurulması
- gibi olaylardan hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

2. Bizans İmparatorluğu'nda 1042-1081 yılları arasında 11 imparator değişmiştir. Bu süreçte yaşanan otorite boşluğunu değerlendiren Selçuklular, Bizans'a ait bazı bölgeleri ele geçirmişlerdir.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Türklerin Anadolu'yu fethi kolaylaşmıştır.
B) Mezhep savaşları Bizans'ı olumsuz etkilemiştir.
C) Anadolu'da ciddi bir otorite boşluğu vardır.
D) Bizans'ta sık sık imparator değişimi yaşanmıştır.
E) Bizans'ın durumu Selçukluların Anadolu'ya yerleşmesini kolaylaştırmıştır.

3. Türklerin Horasan'a yaptığı göçlerin;

- kıtlıklar yaşanması,
- Kıpçaklar'ın baskıları,
- Karahitaylar'ın saldırıları

gibi nedenlerinden hangilerinin siyasi nitelikli olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

4. 1072 - 1178 yılları arasında Anadoludaki siyasi durumu gösteren bir haritada aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Bizans İmparatorluğu
B) Danışmentliler Beyliği
C) Trabzon Rum Devleti
D) Türkiye Selçuklu Devleti
E) Çaka Beyliği

5. Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerini sağlayan savaşlar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Pasinler - Malazgirt
B) Dandanakan - Katvan
C) Katvan - Köseadağ
D) Miryokefalon - Dandanakan
E) Köseadağ - Malazgirt

6. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'nun Türk yurdu olmasını kolaylaştıran nedenlerden biri değildir?

- A) Anadolu'da yaşayan insanlara karşı adaletli bir yönetim sergilenmesi
B) Anadolu'da tarım ve hayvancılığı geliştirecek faaliyetlerde bulunulması
C) Anadolu'da yaşayan insanların dillerine ve dinlerine karışılmaması
D) Anadolu'da imar faaliyetlerinde bulunulması
E) Anadolu halkına askeri güç ile baskı uygulanması

I. Video Konu Anlatımı

1.3. ANADOLU'NUN TÜRKLEŞMESİ

Anadolu'daki İlk Türk Beylikleri

Malazgirt Savaşı'ndan sonraki süreçte Büyük Selçuklu Sultanı Alp Arslan, Anadolu'nun fethini hızlandırmak amacıyla kılıç hakkı olarak fethedilen bölgenin yönetimini orayı fetheden komutana vermiştir.

Bu politika işe yaramış ve Anadolu'nun önemli bir kısmı kısa sürede fethedilmiştir. Başlarda Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı olan bu beyler ve komutanlar, Selçuklu Devleti'nin zayıflamaya başlamasını fırsat bilerek bağımsız bir şekilde hareket etmeye başlamışlardır.

Böylece Anadolu'da I. Beylikler Dönemi başlamıştır. Bu beylikler Anadolu'nun Türkleşmesine, İslamlaşmasına ve bayındır hale gelmesine önemli katkılar sunmuşlardır.

Sultan Alp Arslan

▶ Destek Sorusu 1

Malazgirt Savaşı'ndan sonraki süreçte Sultan Alp Arslan, komutanlarına ve beylerine Anadolu'da fethettikleri yerlerin yönetimlerinin kendilerine bırakılacağını söyleyerek neyi amaçlamaktadır?

▶ Destek Sorusu 2

Malazgirt Savaşı'ndan sonra kurulmuş olan beyliklerin yaptıkları faaliyetlerin Anadolu'ya katkılarını açıklayınız.

▶ Çözüm 1

▶ Çözüm 2

2. Video Konu Anlatımı**1) DANIŞMENTLİLER (1080-1178)**

Danışment Ahmet Gazi tarafından 1080 yılında Sivas merkezli olarak Orta Anadolu'da kurulmuştur. Bizans İmparatorluğu, Ermeni Krallığı, Gürcü Krallığı ve Türkiye Selçuklu Devleti ile mücadele etmiştir. Ancak İslam dünyası üzerine düzenlenen Haçlı Seferleri nedeniyle Türkiye Selçuklu Devleti ile anlaşma yoluna gitmişlerdir.

I. Kılıçarslan Dönemi'nde Türkiye Selçuklu Devleti ile birlikte Haçlılara karşı başarılı bir şekilde mücadele etmişlerdir. İlerleyen süreçte taht kavgaları yüzünden zayıflamışlar ve II. Kılıçarslan tarafından yıkılmışlardır. Anadolu'nun Türkleşmesine ve İslamlaşmasına önemli katkılar yapmışlardır.

Eserleri

- ✓ Yağbasan Medresesi (Tokat)
- ✓ Hilafet Gazi Kümbeti (Amasya)
- ✓ Ulu Cami (Kayseri)

Ulu Cami (Kayseri)

► Destek Sorusu 3

Danışmentliler zamanında yaptırılan Yağbasan Medresesi, Danışmentlilerin hangi alandaki gelişmelere önem verdiğinin göstergesidir?

► Çözüm 3**► Destek Sorusu 4**

Danışmentliler'in Anadolu'da Türklüğü ve İslamiyeti yaymak amacıyla mücadele ettiği devletleri belirtiniz.

► Çözüm 4

3. Video Konu Anlatımı

2) SALTUKLULAR (1072-1202)

Sultan Alp Arslan'ın komutanlarından Ebu'l Kasım Saltuk tarafından Erzurum merkezli olarak kurulmuştur. Gürcü Krallığı ve Türkiye Selçuklu Devleti ile mücadele etmişlerdir.

Türkiye Selçuklu Devleti ile beraber Haçlılara karşı Anadolu'yu savunmuşlardır. Merkezleri olan Erzurum ticaret yollarının kesiştiği önemli bir noktada bulunduğu için bir **ticaret merkezi özelliği** göstermektedir.

Eserleri

- ✓ Kale Cami (Erzurum)
- ✓ Tepsi Minare (Erzurum)
- ✓ Ulu Cami
- ✓ Üç Kümbetler
- ✓ Mama Hafun Kümbeti

Ulu Cami (Erzurum)

3) MENGÜCEKLER (1080-1228)

Alp Arslan'ın komutanlarından Mengücek Gazi tarafından Erzincan, Kemah ve Divriği yakınlarında kurulmuştur. Danışmentliler ile ittifak yaparak Gürcü Krallığı ve Trabzon Rum Devleti'ne karşı savaşmışlardır.

İlerleyen süreçte taht kavgalarından dolayı Erzincan ve Divriği kolu olarak ikiye ayrılmışlardır. Erzincan önemli bir kültür ve ticaret merkezidir. Türkiye Selçuklu Devleti tarafından yıkılmışlardır.

Eserleri

- ✓ Divriği Ulu Cami
- ✓ Sifte Melik Kümbeti

Divriği Ulu Cami (Sivas)

▶ Destek Sorusu 5

Erzincan, Kemah ve Divriği dolaylarında kurulmuş olan Türk Beyliği hangisidir?

▶ Çözüm 5

▶ Destek Sorusu 6

Mengücekler Dönemi'nde yapılmış olan ve 1985 yılında UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası listesine alınmış olan eser hangisidir?

▶ Çözüm 6

4. Video Konu Anlatımı

4) ARTUKLULAR (1102-1231)

Artuk Bey'in ölümü üzerine yerine geçen oğulları İlgazi ve Sökmen, Diyarbakır'a gelerek bu bölgede Artukluları kurmuşlardır. Artuklular'ın yönetimi üç koldan yapılmıştır.

Bu kollar, Hasankeyf Artukluları, Mardin Artukluları ve Harput Artukluları'dır. Eyyubiler ile ittifak kurarak Haçlı Seferleri'ne karşı mücadele ederken, Türkiye Selçuklu Devleti ile ittifak yaparak Bizans'a karşı mücadele etmişlerdir.

Tarım ve hayvancılığı geliştirmişler, Diyarbakır ve Mardin çevresini ticaret anlamında güvenli hale getirmişlerdir.

Eserleri

- ✓ Diyarbakır Ulu Cami
- ✓ Zinciriye Medresesi
- ✓ Mesudiye Medresesi
- ✓ Malabadi Köprüsü

Malabadi Köprüsü

EL-CEZERİ: Artuklular Dönemi'nde yaşamış olan ve aslen fizikçi olan El-Cezeri, 1153 yılında Cizre'de doğmuştur. Yapmış olduğu bilimsel çalışmalarla; haberleşme, kontrol, denge kurma ve ayarlama ilminin kurucusu kabul edilir. Sibertechnik biliminin temellerini atmıştır.

▶ Destek Sorusu 7

İlgazi ve Sökmen tarafından kurulmuş olan Artuklular'ın yönetimi üç kol üzerinden yapılmıştır.

Bunların isimlerini belirtiniz.

▶ Çözüm 7

▶ Destek Sorusu 8

Artuklular'da yaşamış olan El-Cezeri'nin çalışmaları bu beyliğin hangi alanda gelişme kaydettiğini göstermektedir?

▶ Çözüm 8

5. Video Konu Anlatımı

5) ÇAKA BEYLİĞİ (1081-1093)

İlk Türk denizcisi olarak kabul edilen Çaka Bey, Bizans'a karşı başarılı mücadeleler sergilemiştir. Bu mücadelelerin birinde Bizans'a esir düşmesine rağmen kaçmayı başarıp İzmir'e gelerek burada Çaka Beyliği'ni kurmuştur.

Büyük bir donanma oluşturarak Midilli, Rodos ve Sakız gibi adaları fethetmiştir. Bizans'ın kışkırtmaları sonucunda Türkiye Selçuklu Devleti Sultanı I. Kılıç Arslan, Çaka Bey'i öldürmüştür. Bu durumu değerlendiren Bizans, İzmir'i ele geçirerek Çaka Beyliği'ne son vermiştir.

Anadolu'da Kurulan Diğer Türk Beylikleri

- ✓ Sökmenliler (Van, Ahlat, Erciş)
- ✓ İnançoğulları (Denizli, Ladik)
- ✓ Dilmaçoğulları (Bitlis, Erzen)
- ✓ İnaloğulları (Diyarbakır, Ergani)
- ✓ Çubukoğulları (Harput)

Anadolu'da Kurulan Türk Beylikleri'nin Özellikleri

- ✓ Anadolu'yu bayındır hale getirmişlerdir.
- ✓ Anadolu'nun Türkleşmesini sağlamışlardır.
- ✓ Anadolu'da İslamiyetin yayılmasını sağlamışlardır.
- ✓ Haçlılara, Bizans'a, Gürcülere ve Ermenilere karşı mücadele etmişlerdir.

▶ Destek Sorusu 9

İlk Türk denizci beyliği olarak kabul edilen Çaka Beyliği'nin Bizans'a karşı verdiği mücadele sonucunda hangi adaları ele geçirdiği söylenebilir?

▶ Çözüm 9

▶ Destek Sorusu 10

Anadolu'da kurulan Türk beyliklerinin özelliklerinden 3 tanesini belirtiniz.

▶ Çözüm 10

1. Aşağıdaki tabloda Anadolu'da kurulmuş olan ilk Türk devletleri ve egemen oldukları yerleri gösteren bir tablo verilmiştir.

Anadolu'da kurulan ilk Türk devletleri	Egemen oldukları yerler
-----?	Diyarbakır, Harput, Malatya ve çevresi
-----?	Sivas, Kayseri, Malatya ve çevresi
-----?	Erzincan, Kemah, Divriği ve çevresi
-----?	Erzurum, Ağrı, Muş ve çevresi

Aşağıda verilen beylikler tabloda uygun yerlere yerleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) Artuklular   B) Saltuklular
C) Mengücekler   D) Çaka Beyliği
E) Danişmentliler

2. Anadolu'da kurulmuş olan ilk beyliklerden biri olan Danişmentliler ile ilgili olarak verilen;

- I. Türk tarihinde ilk denizcilik faaliyetlerini başlatmış olmaları,
II. Erzurum ve çevresinde kurulmuş olmaları,
III. Haçlılarla mücadele etmiş olmaları

gibi ifadelerden hangilerinin doğru olduğu söylenemez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

3. I. Yağlıbasan Medresesi
II. Mama Hatun Kümbeti
III. Malabadi Köprüsü

Yukarıdaki eserlerden hangileri Artuklular tarafından yaptırılmıştır?

- A) Yalnız II   B) Yalnız III   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

4. Anadolu'da kurulmuş olan beyliklerin Türk-İslam dünyasının gelişmesine önemli katkıları olmuştur.

Bu yargıya aşağıdakilerden hangisi örnek olarak gösterilemez?

- A) Anadolu'da Türk kültürünü yaymışlardır.
B) Bölgede İslamiyet'in yayılmasını sağlamışlardır.
C) Anadolu'da medrese, kervansaray, han, hamam gibi yapılar inşa etmişlerdir.
D) Bizans ve Haçlılarla mücadele etmişlerdir.
E) Birbirleriyle sürekli savaşmışlardır.

5. Malazgirt Savaşı'ndan sonraki dönemde Anadolu'da kurulan Türk beylikleri egemenlik alanları içerisinde medrese, kervansaray, cami, çeşme gibi pek çok eser yapmışlardır.

Bu faaliyetlerin aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı savunulabilir?

- A) Moğol istilasının son bulmasına
B) Anadolu Türk Siyasi birliğinin sağlanmasına
C) Miryokefalon Savaşı'nın kazanılmasına
D) Anadolu'nun Türkleşmesine ve İslamlaşmasına
E) Ele geçirilen yerlerdeki eski kültürlerin yok olmasına